

Sygn. akt I NKRS 31/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Adam Redzik

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie z odwołania B. A.W.

od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa nr [...] z dnia 20 stycznia 2022 r.

w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego osiągającego wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 6 lipca 2022 r.,

uchyla zaskarżoną uchwałę i przekazuje sprawę do ponownego rozpatrzenia Krajowej Radzie Sądownictwa.

UZASADNIENIE

Sędzia Sądu Apelacyjnego w [...] B. A. W. (dalej: Skarżący lub Odwołujący), 11 marca 2022 r. wniósł odwołanie od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa (dalej także: KRS lub Rada) nr [...] z 20 stycznia 2022 r. w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego osiągającego wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku (dalej: Uchwała), w której Rada nie wyraziła zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez Skarżącego po osiągnięciu wieku

uprawniającego do przejścia w stan spoczynku.

Na podstawie art. 44 ust.1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (t.j. Dz.U. 2021, poz. 269, dalej: ustawa o KRS) Uchwała została zaskarżona w całości. Skarżący wniósł o uchylenie Uchwały i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania KRS oraz wniósł o udzielenie zabezpieczenia przez wstrzymanie skuteczności Uchwały.

Skarżący zarzucił Uchwale naruszenia prawa materialnego i formalnego (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 ustawy o KRS) poprzez naruszenie art. 2, art. 7, art. 32 ust. 1 oraz art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, art. 69 § 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. 2020, poz. 2072, dalej: p.u.s.p.), a także art. 33 ust.1 i art. 42 ust. 1 ustawy o KRS, poprzez:

1. brak właściwego uzasadnienia Uchwały;
2. brak wszechstronnego rozważenia sprawy;
3. naruszenie obowiązku równego traktowania obywateli przez władze publiczne.

Uzasadniając zarzut naruszenia przepisów przez brak należytego uzasadnienia Uchwały, zaznaczył, że celem uzasadnienia jest, po pierwsze, wykazanie, że uchwała została podjęta po wszechstronnym rozważeniu sprawy, po drugie umożliwienie osobom zainteresowanym rozstrzygnięciem Rady poznanie okoliczności, które przesądziły o podjęciu decyzji, po trzecie wreszcie umożliwienie Sądowi Najwyższemu przeprowadzenie kontroli uchwały KRS, w zakresie przyznanym mu przez ustawodawcę.

Jak podkreślił uzasadnienie Uchwały razi swoją ogólnikowością, chaotycznością, wewnętrzną sprzecznością oraz posługiwaniem się frazami pozbawionymi merytorycznej treści. Nie sposób z niego wywnioskować, jakie konkretne okoliczności faktyczne doprowadziły KRS do uznania, że dalsze pełnienie przez Skarżącego obowiązków sędziego nie leży w interesie wymiaru sprawiedliwości, mimo ustalenia, że w Sądzie Apelacyjnym w [...], w Wydziale I Cywilnym i Własności Intelektualnej, występują istotne braki kadrowe, a Skarżący wyróżnia się jakością i efektywnością w wykonywaniu powierzonych mu obowiązków. Skarżący zaznaczył, że KRS ograniczyła się w zasadzie jedynie

do kilkukrotnego powtórzenia treści przepisu art. 69 § 1 b. p.u.s.p., natomiast uzasadnienie nie może ograniczać się do powołania przepisów prawa.

Jak zaznaczył Skarżący z uwagi na wady uzasadnienia, doszło także do naruszenia art. 33 ust 1 ustawy o KRS, bowiem, nie można zweryfikować, czy przy jej podejmowaniu rzeczywiście rozważono wszystkie istotne dla sprawy okoliczności. Skarżący zwrócił uwagę, że uchwała jawi się w tej sytuacji jako podjęta w sposób całkowicie arbitralny, co narusza nie tylko art. 69 § 1b p.u.s.p., ale także pozostaje w sprzeczności z podstawowymi zasadami porządku prawnego, wyrażonymi w art. 2 i art. 7 Konstytucji RP. Podkreślił, że uznaniowość Rady jest ograniczona kryteriami wskazanymi *expressis verbis* w art. 69 § 1b p.u.s.p., których treść nie może być ustalana w oderwaniu od art. 69 § 1 p.u.s.p. oraz zasad związanych z istotą władzy sądowniczej. Krajowa Rada Sądownictwa powinna rozważyć czym jest w konkretnej sprawie wskazany w art. 69 § 1 p.u.s.p. „interes wymiaru sprawiedliwości” i „ważny interes społeczny”. W ocenie Skarżącego już *prima facie*, tylko na podstawie okoliczności ujawnionych w uzasadnieniu Uchwały zaistniały oczywiste przesłanki w postaci interesu wymiaru sprawiedliwości oraz ważnego interesu społecznego, w tym potrzeby racjonalnego wykorzystania kadr sądownictwa powszechnego, uzasadniające wyrażenie przez KRS zgody na dalsze zajmowanie przez opiniowanego stanowiska sędziego także po ukończeniu przez niego 65 roku życia. Z uzasadnienia Uchwały wynika, że Rada nie ma jakichkolwiek zastrzeżeń do jakości i efektywności wykonywania przez Skarżącego obowiązków służbowych, przeciwnie, uważa je wręcz za wzorowe. Jednocześnie w treści uzasadnienia można wskazać na wewnętrzną sprzeczność. Z jednej bowiem strony w uzasadnieniu uchwały wskazuje się na istotne braki kadrowe w Wydziale (nieobsadzonych 5 na 22 etaty), z drugiej zaś w sposób dowolny przyjmuje, że zmniejszenie tej obsady o kolejny etat nie wpłynie negatywnie na pracę Wydziału i całego Sądu. Jak zauważył, wbrew pogładowi wyrażonemu przez Radę, sytuacja kadrowa w Wydziale jest krytyczna i już obecnie nie pozwala na właściwe wykonywanie przez orzekających w nim sędziów obowiązków w zakresie sprawowania wymiaru sprawiedliwości zgodnie ze standardami wynikającymi z przepisu art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz norm prawa europejskiego.

Skarżący podniósł ponadto, że przy podejmowaniu zaskarżonej uchwały KRS naruszyła także wynikający z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP obowiązek równego traktowania wszystkich przez władze publiczne. Jak zaznaczył, w okresie ostatnich kilkunastu miesięcy Krajowa Rada Sądownictwa podjęła, na podstawie art. 69 § 1b p.u.s.p., uchwały o wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po ukończeniu 65 roku życia przez dwóch sędziów Wydziału I Cywilnego i Własności Intelektualnej Sądu Apelacyjnego w [...], w oparciu o okoliczności identyczne, jak występujące w rozpoznawanej sprawie.

Szef Biura KRS przedkładając odwołanie wraz z dokumentacją poinformował, że Rada nie składa odpowiedzi na odwołanie.

Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] poparł odwołanie Skarżącego i wniósł o jego uwzględnienie, przedstawiając bardzo wysoka ocenę pracy Skarżącego i podkreślając, że w interesie wymiaru sprawiedliwości leży to, aby w sądach powszechnych orzekali bardzo dobrzy sędziowie. Ponadto zwrócił uwagę na bardzo trudną sytuację kadrową I Wydziału Cywilnego i Własności Intelektualnej Sądu Apelacyjnego w [...], w tym na nieobsadzenie 5 z 22 etatów sędziowskich oraz na ponad roczny termin oczekiwania na rozprawę w sprawach apelacyjnych, w związku z gwałtownym wzrostem wpływu spraw, co m.in. wynika z tego, że od 1 lipca 2020 r. I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej Sądu Apelacyjnego w [...], jako jeden z dwóch odwoławczych wydziałów specjalistycznych w Polsce, rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń zapadłych w sprawach z zakresu prawa własności intelektualnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 44 ust. 1 u.KRS, uczestnik postępowania przed KRS może odwołać się do Sądu Najwyższego z powodu sprzeczności uchwały Rady z prawem, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej.

W art. 69 § 1 p.u.s.p. uregulowano przejście sędziego w stan spoczynku z ukończeniem wskazanego w tym przepisie wieku, z jednoczesnym dopuszczeniem możliwości dalszego zajmowania stanowiska sędziego, o ile we wskazanym w tym przepisie terminie sędzia wyrazi wolę dalszego zajmowania

stanowiska i przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego, wydane na zasadach określonych dla kandydata na stanowisko sędziowskie. Jednocześnie w art. 69 § 1b p.u.s.p. przewidziano, iż „Krajowa Rada Sądownictwa może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Uchwała Krajowej Rady Sądownictwa jest ostateczna.”

Wobec takiego sformułowania przepisów relacja pomiędzy przywołanymi przepisami dwóch ustaw może być ujmowana w dwojaki sposób, a w konsekwencji orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące możliwości odwołania się do Sądu Najwyższego od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego, który osiągnął wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku nie było jednolite, przy czym dominowało stanowisko opowiadające się za możliwością sądowej kontroli legalności tego rodzaju uchwał (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2021 r. I NKRS 53/21 i przywołane tam orzecznictwo).

W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2021 r., I NKP 3/21 przesądzone zostało, iż od uchwały KRS wydanej na podstawie art. 69 § 1b p.u.s.p. przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego na podstawie art. 44 ust. 1 u.KRS.

Przechodząc do oceny zasadności zarzutów podniesionych w odwołaniu, w pierwszej kolejności należy zważyć, że jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, art. 69 p.u.s.p. konkretyzuje treść art. 180 ust. 1 i 4 Konstytucji RP, w związku z czym, w procesie jego wykładni należy mieć na względzie, że art. 180 Konstytucji RP w ust. 1 wprowadza zasadę nieusuwalności sędziego stanowiącą główną gwarancję niezawisłości sędziowskiej, a jedyny wyjątek wskazuje art. 180 ust. 2 Konstytucji RP. Natomiast zgodnie z art. 180 ust. 4 Konstytucji RP ustawa określa granicę wieku, po którego osiągnięciu sędziowie przechodzą w stan spoczynku. W świetle Konstytucji RP ustalanie wieku przejścia w stan spoczynku sędziów i procedur przechodzenia sędziów w stan spoczynku nie może zatem

naruszać zasady nieusuwalności i powiązanej nią zasady niezawisłości sędziowskiej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 19 stycznia 2021 r., I NKRS 2/21; z 26 kwietnia 2021 r., I NKRS 53/21; z 26 kwietnia 2022 r., I NKRS 20/22).

W świetle wykładni literalnej, art. 69 § 1 zd. pierwsze p.u.s.p. wskazuje wiek w jakim sędzia przechodzi w stan spoczynku (dzień ukończenia 65 roku życia), ale jednocześnie brzmienie tego zdania (w szczególności użycie sformułowania „chyba, że”) wskazuje, że skutek ten nie następuje, jeśli w określonym przedziale czasowym sędzia oświadczy KRS wolę dalszego zajmowania stanowiska i przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że jego stan zdrowia nie stoi temu na przeszkodzie. Artykuł 69 § 1 zd. pierwsze p.u.s.p. nie tworzy samodzielnej normy prawnej, która musi być rekonstruowana z uwzględnieniem art. 69 § 1b zd. pierwsze i § 3 p.u.s.p. W świetle tych przepisów ustawodawca przewidział możliwość dalszego zajmowania stanowiska do osiągnięcia wieku lat 70 w przypadku wyrażenia zgody przez KRS, gdy jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2021 r., I NKRS 53/21; z 26 kwietnia 2022 r., I NKRS 20/22).

Czasownik modalny „może”, którym posłużono się w art. 69 § 1b p.u.s.p. wskazuje na kompetencję KRS jako organu, to zaś wskazuje na obowiązek rozpatrzenia sprawy w oparciu o kryteria wskazane w tym przepisie. KRS ma zatem obowiązek wskazać, w jaki sposób jej decyzja podyktowana była interesem wymiaru sprawiedliwości, względem na racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub w jaki sposób znajduje uzasadnienie w stanie obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Obowiązek ten wzmacnia związek jaki zachodzi między art. 69 p.u.s.p. i art. 180 Konstytucji RP, który sprawia iż KRS nie może wykonywać swojej kompetencji na zasadzie pełnej uznaniowości (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2021 r., I NKRS 2/21; z 26 kwietnia 2021 r., I NKRS 53/21; z 26 kwietnia 2022 r., I NKRS 20/22). Nie jest wystarczające samo powtórzenie treści przepisów i poprzestanie na ogólnych stwierdzeniach, bez odniesienia się do okoliczności konkretnej sprawy.

W świetle powyższych kryteriów, zarzut naruszenia przez KRS w niniejszej sprawie art. 69 § 1b p.u.s.p., zwłaszcza rozpatrywanego wraz z art. 42 ust. 1 u.KRS i obydwu tych przepisów przy uwzględnieniu art. 180 ust. 1 Konstytucji RP, jest zasadny. Rada odmawiając wyrażenia zgody poprzestała bowiem na bardzo ogólnikowych zapewnieniach o nieistnieniu podstaw do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez uczestnika postępowania, za czym przemawiać ma interes wymiaru sprawiedliwości (s. 2, k. 5), bez wyjaśnienia przyczyn takiego stwierdzenia. W sposób równie ogólnikowy wskazano ponadto, że istnieje ważny interes społeczny przemawiający za niewyrażeniem zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Skarżącego (s. 3, k. 6). Nie sposób wywnioskować z uzasadnienia Uchwały, jakie konkretne okoliczności faktyczne doprowadziły KRS do uznania, że dalsze pełnienie przez Skarżącego obowiązków sędziego nie leży w interesie wymiaru sprawiedliwości, mimo ustalenia, że w Sądzie Apelacyjnym w [...], w Wydziale I Cywilnym i Własności Intelektualnej, występują braki kadrowe (w wydziale, w którym orzeka, Skarżący obsadzonych jest 17 spośród 22 etatów - (s. 3, k. 6) i jednocześnie Skarżący jest „bardzo dobrym orzecznikiem a jego praca oceniana jest wysoko” (s. 3, k. 6). Zasadnie Skarżący zwrócił uwagę na wewnętrzną sprzeczność w treści uzasadnienia, gdzie z jednej strony wskazuje się na istotne braki kadrowe (nieobsadzonych 5 na 22 etaty), z drugiej zaś w sposób dowolny przyjmuje, że zmniejszenie tej obsady o kolejny etat nie wpłynie negatywnie na pracę Wydziału i całego Sądu. Wprawdzie wysoka ocena pracy sędziego jako orzecznika nie jest przesłanką ustawową, która przesądza o wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jednak powinna być ona brana pod uwagę przy ocenie czy dalsze zajmowanie stanowiska sędziego jest uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, bowiem w interesie wymiaru sprawiedliwości leży to, aby w sądach powszechnych orzekali bardzo dobrzy sędziowie.

Wprawdzie art. 42 ust. 1 u.KRS nie określa bliżej wymogów co do treści uzasadnienia, to jednak nie oznacza to, że jego treść może być jakakolwiek lub sprowadzać się w istocie do przytoczenia brzmienia przesłanek z art. 69 § 1b p.u.s.p. i poprzestaniu na ww. ogólnych stwierdzeniach i wskazaniu, iż „analiza danych statystycznych” prowadzi do wniosku, że przejście w stan spoczynku

Skarżącego „nie spowoduje istotnych zakłóceń pracy”. Jak sama nazwa wskazuje, treść uzasadnienia ma wskazywać na okoliczności, które daną decyzję czynią zasadną. Okoliczności takiej nie stanowi sam fakt, że decyzję podjął organ do tego umocowany, ani też samo zapewnienie tego organu o zasadności podjętej przezeń decyzji (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 1 lipca 2019 r., I NO 70/19; z 2 lutego 2021 r., I NKRS 18/21). Wobec powyższego, zarzut naruszenia art. 42 u.KRS w zw. z art. 69 § 1b p.u.s.p. należy uznać za zasadny.

Z tych samych powodów zasadny jest także zarzut naruszenia art. 33 ust. 1 u.KRS, zgodnie z którym Rada podejmuje uchwały po wszechstronnym rozważeniu sprawy, a wywiązanie się z tego obowiązku musi wynikać z treści uzasadnienia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r., I NO 81/20). Zawarte w treści uzasadnienia zaskarżonej uchwały wyjaśnienia w żadnej mierze nie pozwalają na uznanie, iż Rada w sposób wszechstronny i przekonujący uzasadniła brak przesłanek wyrażenia zgody na dalsze pełnienie służby przez Skarżącego.

Nie jest natomiast zasadny zarzut naruszenia art. 180 ust. 2 Konstytucji RP, gdyż przedmiotowa uchwała nie dotyczy sytuacji objętych bezpośrednio zakresem tego przepisu. W treści odwołania nie zostało też sprecyzowane na czym konkretnie w przedmiotowej sprawie miałyby polegać naruszenia art. 2 oraz art. 7 Konstytucji RP, co czyni także i zarzut naruszenia tych przepisów bezzasadnym.

Nie jest też zasadny zarzut naruszenia art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Samo bowiem przywołanie okoliczności, iż w okresie ostatnich kilkunastu miesięcy Krajowa Rada Sądownictwa podjęła, na podstawie art. 69 § 1b p.u.s.p., uchwały o wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po ukończeniu 65 roku życia przez dwóch sędziów Wydziału I Cywilnego i Własności Intelektualnej Sądu Apelacyjnego w [...] nie pozwala na przyjęcie, iż doszło do naruszenia zasady równości wobec prawa. W każdym bowiem przypadku KRS dokonuje oceny zaistnienia przesłanek art. 69 § 1b p.u.s.p. Przy czym przy wyrażaniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego Rada powinna wziąć pod uwagę wszelkie okoliczności, w tym m.in. interes indywidualny odwołującego się sędziego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 marca 2019 r., I NO 57/18), na co zresztą zwracał uwagę Skarżący, a co może stanowić czynnik różnicujący.

Ze względu na rozpoznanie odwołania przed dniem ukończenia 65 roku życia przez Skarżącego, oddaleniu podlega wniosek o udzielenie zabezpieczenia przez wstrzymanie skuteczności zaskarżonej uchwały.

Sąd Najwyższy uwzględniając odwołanie od uchwały, w drodze odpowiedniego stosowania art. 398¹⁵.k.p.c., uchyla zaskarżoną uchwałę i przekazuje sprawę do ponownego rozpatrzenia Krajowej Radzie Sądownictwa. Takie same wnioski płyną z treści art. 69 § 1b u.KRS, na mocy którego jedynym organem władnym do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego jest Krajowa Rada Sądownictwa.

Skutkiem niniejszego wyroku Sądu Najwyższego jest prawomocne rozstrzygnięcie, że Skarżący pozostaje na stanowisku sędziego do czasu zakończenia postępowania, co wynika z art. 69 § 1b zd. 3 p.u.s.p., zgodnie z którym w przypadku niezakończenia postępowania związanego z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziego po ukończeniu przez niego wieku 65 lat, sędzia pozostaje na stanowisku do czasu jego zakończenia.

W świetle powyższego, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 u.KRS, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.